

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Лексико-граматичні засоби впливу на адресата
(на матеріалі сучасного англомовного політичного дискурсу)

Студентки групи МЛа 04-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: переклад
Хрипченко Катерини Олександрівни

Науковий керівник:
Кандидат філологічних наук, доцент
Мусієнко Юлія Анатоліївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

Lexical and Grammatical Means of Influencing the Addressee
(on the Material of Modern English Political Discourse)

KATERYNA KHRYPCHENKO

Group MLa 04-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

YULIIA MUSIIENKO

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ НА АДРЕСАТА У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	7
1.1. Поняття «політичний дискурс» у лінгвістичних дослідженнях	7
1.2. Особливості та функції політичного дискурсу	8
1.3. Основні мовні засоби впливу у політичному дискурсі.....	10
Висновки до Розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ НА АДРЕСАТА У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	14
2.1. Функціонування лексичних засобів впливу на адресата у сучасному англомовному політичному дискурсі	14
2.2. Функціонування граматичних засобів впливу на адресата у сучасному англомовному політичному дискурсі.	19
Висновки до Розділу 2	22
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	23
РЕЗЮМЕ	25
SUMMARY	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27

ВСТУП

Мова, що використовується у політичній галузі, виявляється не лише інструментом для обміну інформацією, засобом висловлення та формування поглядів, але й ефективним засобом впливу на громадську свідомість. Вона слугує для створення необхідного враження та спонукання до конкретних дій.

У сучасному суспільстві використання лексико-граматичних засобів у політичному дискурсі визначає ефективність впливу на адресата та формування його переконань, уявлень та реакцій. Різноманітні лексичні та граматичні засоби використовуються політиками для досягнення своїх цілей в комунікативному процесі. Мовні прийоми у сучасному політичному дискурсі спрямовуються на формування ефективного сприйняття інформації, викликання емоцій, а також на сприяння утвердженню певних ідей та позицій.

Політичний дискурс вже неодноразово ставав об'єктом досліджень вчених з різних наукових областей, включаючи лінгвістів. Це обумовлено очевидністю зв'язку між мовою та політикою, оскільки жоден політичний режим не може екзистувати без системи комунікації. Особливу увагу науковці приділяють вивченню механізмів та технологій, за допомогою яких політики впливають на свою аудиторію з метою маніпуляцій, оскільки політичний дискурс представляє собою найбільш важливий елемент в сучасній політичній комунікації.

Вивченням ключових механізмів впливу, які лежать в основі ефективного використання мовленнєвих засобів у політичних виступах займалися такі дослідники, як-от: Вільчинська (2013); Діденко (2001); Козуб (2011); Петренко (2003); Нагорна (2005); Кухарчук (2018) і багато інших.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що мовлення політиків виявляється не лише носієм інформації, а й потужним інструментом впливу на свідомість та психіку аудиторії.

Мета дослідження полягає у виявленні найуживаніших лексичних і граматичних прийомів впливу на адресата, які використовують сучасні англomовні політики у своїх промовах. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- схарактеризувати поняття політичний дискурс, розглянути його головні особливості та функції;
- виявити основні мовні засоби впливу в англomовному політичному дискурсі;
- проаналізувати функціонування лексичних засобів впливу на адресата в англomовних політичних промовах;
- дослідити граматичні засоби впливу на адресата в англomовному політичному дискурсі.

Об'єктом дослідження є вплив на адресата в англomовний політичний дискурс.

Предметом дослідження є функції лексичних і граматичних засобів впливу на адресата, які функціонують у сучасному англomовному політичному дискурсі.

У ході здійснення наукової розвідки було застосовано **комплексну методик**у дослідження. Такі методи, як аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення використовувались для формування теоретичної бази дослідження. За допомогою методу суцільної вибірки було обрано ілюстративний матеріал дослідження. Дистрибутивний аналіз використовувався для характеристики і дослідження функціональних властивостей мовних одиниць на лексичному та граматичному рівнях.

Матеріалом дослідження є англійськомовні політичні дискурси. **Наукова новизна** дослідження проявляється в тому, що мовлення політиків виявляється не лише носієм інформації, а й потужним інструментом впливу на свідомість на психіку аудиторії.

Теоретична значимість роботи полягає у дослідженні, яке зумовлене його внеском у вивчення сучасних методів, як аналіз, синтез, індукція, дедукція.

Практична значимість роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть слугувати основою для подальших розвідок з теми.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи – 28 сторінок.

У вступі обґрунтовується вибір теми, актуальність та наукова новизна дослідження. Визначається мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження.

У першому розділі розглядається політичний дискурс, який охоплює взаємодію політиків між собою та їх спілкування з потенційними виборцями їх ідей.

У другому розділі досліджено, що якщо обирають лексичні та граматичні засоби у своїх промовах, політики орієнтуються на здійснення впливу на масову свідомість.

У висновках підводяться підсумки проведеного дослідження та узагальнюється інформація щодо актуальності лексичних та грамаичних засобів та використання їх у політичній комунікації.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ НА АДРЕСАТА У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Поняття «політичний дискурс» у лінгвістичних дослідженнях

Сучасна лінгвістика активно досліджує політичний дискурс як одну з ключових тем. Цей вид дискурсу займає важливе місце у дослідженнях вчених з усього світу, і визначення теоретичних основ цього поняття розпочалося ще у 50-х роках ХХ століття.

Політичний дискурс, як окремий тип дискурсу, зазвичай асоціюється з політичною сферою, але думки науковців щодо його визначення розходяться. За словами Шарапановської (2016), будь-яке мовне висловлювання, що містить політичний зміст, може вважатися політичним дискурсом. Інші дослідники, наприклад, Кондратенко (2007), вважає його виявом політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту у взаємодії між політичним суб'єктом (політиком, політичною силою, владою) та політичним об'єктом (аудиторією, електоратом, виборцями). Славова (2010) визначає політичний дискурс як сукупність мовленнєвих актів та правил публічної політики, які функціонують з урахуванням традицій та перевіреного досвіду. Цей дискурс існує не лише у формі діалогу, а й у формах усної та письмової комунікації, охоплюючи різноманітні види виступів, документацію, публікації у ЗМІ, агітаційні листівки тощо.

На думку Гайдуліна (1997), політичний дискурс – це практичне структурування вербально-сміслової реальності за допомогою комунікативної взаємодії суб'єктів владних інтенцій у політичному середовищі. За словами Ковалевської (2008), спілкування політиків представляє собою вплив, де дискурсивні особливості визначаються структурою координативних соціальних відносин, характерних для політичного мовлення, і комуніканти взаємодіють у рівноправній площині

існування, хоча політичний дискурс спрямований на односторонній вплив, а не на повноцінний контакт між учасниками комунікації.

Таким чином, політичний дискурс охоплює взаємодію політиків між собою та їх спілкування з потенційними виборцями чи прибічниками їх ідей. Цей вид дискурсу проявляється у двох формах – усній (публічні виступи, дебати і новини) та письмовій (угоди, плакати, протоколи, договори).

У цьому зв'язку, різновиди політичного дискурсу можуть виділятися за різними критеріями, такими як мета, форма, адресат, мовець та сфера функціонування.

Аналізуючи наведені вище визначення політичного дискурсу, можна визначити його ключові ознаки, а саме: використання конфронтативних та кооперативних стратегій, діалогічність, інтердискурсивність, ритуалізованість та персуазивність. Лінгвопрагматичний критерій виявляється одним з найбільш доцільних у визначенні політичного дискурсу, зосереджуючи увагу на специфіці мовленнєвих актів, інтенційності та жанрах політичної комунікації.

1.2. Особливості та функції політичного дискурсу

Політичний дискурс характеризується використанням спеціальної термінології, мовленнєвих виразів та конкретної структури, щоб забезпечити чіткість і точність висловлення. Ці вимоги є необхідними для досягнення ясності та лаконічності формулювань у політичному контексті.

Характерним для англomовного політичного дискурсу є використання термінів, які стосуються різних соціально-політичних груп, державних структур та всесвітньо відомих форм управління. Окрім специфічної лексики, у політичному дискурсі також присутнє типове використання термінів, що характерні для галузей, які мають близький зв'язок з політикою, таких як державна безпека, економіка, фінанси тощо. Кондратенко (2007) пропонує більш конкретну класифікацію і поділяє лексику політичного дискурсу на такі категорії: власне політична лексика; політично-економічна

лексика; політично-юридична лексика; військово-політична лексика; термінологічна лексика широкого змісту.

Таким чином, Кравчук (2022) визначає, що особливістю англomовного політичного дискурсу є наявність двох протилежних шарів – специфічних політичних термінів і понять, які виникають з інших пов'язаних галузей.

До інших лексичних особливостей політичного дискурсу відносять використання багатозначної термінології; зміна відношень між словом та його значенням; використання мовних кліше, стереотипів та умовних висловів; підміна понять і навіювання поглядів; використання слів, спрямованих на безпосередній чи прихований вплив на слухача.

Кіфе (2002), розглядаючи функції політичного дискурсу, аргументує, що його основна мета полягає в інструментальному використанні для боротьби за владу, її завоювання та збереження. Ця функція є глобальною в контексті мови, оскільки комунікативна роль охоплює мову в цілому. Зазначена функція проявляється у заклику до дій, спонуканні до виконання їх у формі прямих звернень, лозунгів, закликів, законодавчих актів; одночасно створює відповідний емоційний настрій, такий як надія, гордість за країну, впевненість, ворожість або ненависть. Мовні вислови також стимулюють відповідні дії, наприклад, погрожуючи застосуванням сили, можна припинити страйк.

У свою чергу, Стабб (2002) визначає ряд функцій політичного дискурсу: поширення інформації (важливий аспект політичного дискурсу у відношенні до народу); визначення порядку денного (ця функція полягає в контролі за розповсюдженням інформації); прогнозування майбутнього та аналіз позитивного чи негативного досвіду минулого.

Деякі мовознавці, які вивчають політичний дискурс, виділяють ще одну його функцію – конструювання мовленнєвої реальності. Петренко (2003) схарактеризовує цю функцію як креативну, визначаючи її як становище, при якому мовленнєва сутність виявляється первинною порівняно з поза мовленнєвими

Відтак, основною функцією політичного дискурсу є функція політичної пропаганди, переконання та впливу, яка є важливою складовою соціокультурної взаємодії і визначає формування суспільної думки, необхідної для автора дискурсу.

1.3. Основні мовні засоби впливу у політичному дискурсі

Основною рисою комунікації в політиці є спрямування на адресата з метою досягнення перлокутивного ефекту – викликання суспільно-політичної реакції в аудиторії. Учасники політичної комунікації, зазвичай, висловлюють певні суспільно-політичні позиції, а обмін інформацією відбувається з вираженим прагматичним спрямуванням. Комунікативний процес у політиці завжди має намірену спрямованість (Діденко, 2011: 5). Для досягнення визначеної перлокутивної мети необхідний ретельний відбір та організація мовних засобів різних рівнів адресатом.

З метою впливу на адресата в англomовному політичному дискурсі політики використовують різноманітні технології на різних рівнях мови. Це може включати спеціальну інтонацію для залучення уваги аудиторії, порушення правил узгодження часів для виокремлення потрібного аспекту, а також спеціально відібрану лексику для виклику у слухача відповідної реакції.

Особливе значення у політичному дискурсі приділяється використанню розмовної лексики. Оратор цілеспрямовано адаптується до стилю розмовної мови, оскільки розмовні елементи впливають на адресата та іноді викликають реакцію, яка недосяжна при використанні виключно літературно-нормативних одиниць. Ці елементи надають спілкуванню невимушеності і неформальності. Таким чином, політична промова наближається до розмови, дозволяючи політикам ефективніше впливати на своїх слухачів (Діденко, 2011: 5).

Ключовими елементами впливу у політичному дискурсі є слова-гасла, які є прикладом актуалізації загальнолітературної лексики. Вони

відрізняються стислістю, простотою, семантичною нечіткістю, що пояснює їхню частотність вживання, емоційність та оцінна поляризація, яка сприяє розмежуванню груп на «свої» та «чужі».

Крім того, у політичному дискурсі широко використовуються неологізми, метафори та ідіоматичні вислови. Наприклад, неологізми, створювані політиками, вважаються знаком творчості та освіченості, що сприяє формуванню позитивного іміджу політичного діяча і посиленню його впливу на громадськість.

Для впливу на адресата у політичному дискурсі широко застосовується політична метафора, яка спрощує текст для сприйняття, робить його цікавішим і привертає увагу аудиторії за допомогою несподіваних асоціацій. Політична метафора вважається одним із найефективніших інструментів впливу на політичну свідомість суспільства. Вона використовується для зміни існуючого політичного уявлення реципієнта, спонукає його до конкретних дій і формує емоційний стан, необхідний для взаємодії з ним. Крім того, метафора може відвести увагу адресата від слабких сторін у системі аргументації.

Важливим елементом впливу на адресата є використання займенникових форм, особливо форм першої особи множини, що дозволяє політику звертатися до різних груп населення та створювати в них почуття спільності. Форма першої особи однини активно використовується в висловленнях політиків, які вже мають високий статус, або в передвиборчих виступах, створюючи імідж рішучого та сильного лідера.

Щодо синтаксичного аспекту політичного дискурсу, політики надають перевагу простим реченням для кращого сприйняття інформації. У випадку складних речень, вони часто мають формально простий характер або головне речення не несе значного інформаційного навантаження. Це сприяє створенню видимості логічного міркування з підсумковим висновком та виражає апелятивний та стверджувальний характер.

Неповні речення є достатньо поширеними і часто наповнюються асоціативними наочними елементами, що посилює їхній емоційний потенціал і додає динамічності та експресивності тексту.

У політичному дискурсі питальні та умовні речення вживаються досить широко. Питальні речення можуть бути риторичними запитаннями, що залишаються без відповіді, або політик може відповідати на них відразу, підкреслюючи спільні погляди. Умовні речення ґрунтуються на системі аргументації та мають модальне значення.

Важливими стилістичними фігурами на синтаксичному рівні є паралельні конструкції та повтори, які підсилюють експресію і акцентують основні елементи промови.

Використання модальних дієслів в англomовному політичному дискурсі пояснюється їхньою здатністю робити висловлення обґрунтованим, необхідним і можливим, регулюючи модальність мови та сигналізуючи про наміри політика (Козуб, 2011: 50-53).

Висновки до Розділу 1

Політичний дискурс охоплює взаємодію політиків між собою та їх спілкування з потенційними виборцями чи прибічниками їх ідей. Цей вид дискурсу проявляється у двох формах – усній (публічні виступи, дебати і новини) та письмовій (угоди, плакати, протоколи, договори).

Політичний дискурс характеризується використанням спеціальної термінології, мовленнєвих виразів та конкретної структури, щоб забезпечити чіткість і точність висловлення. Ці вимоги є необхідними для досягнення ясності та лаконічності формулювань у політичному контексті. Основна мета політичного дискурсу полягає в інструментальному використанні для боротьби за владу, її завоювання та збереження.

Задля здійснення впливу на адресата в англomовному політичному дискурсі політики використовують різноманітні технології на різних рівнях мови. Це може включати спеціально відібрану лексику для виклику у слухача

відповідної реакції, а також використання певних граматичних явищ і конструкцій з метою впливу на реципієнтів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ НА АДРЕСАТА У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Функціонування лексичних засобів впливу на адресата у сучасному англomовному політичному дискурсі

Обираючи лексичні засоби у своїх промовах, політики орієнтуються на здійснення впливу на масову свідомість. Тобто, такі засоби повинні допомагати переконувати, викликати довіру, створювати позитивне враження від сказаного. Як вже було зазначено у першому розділі роботи, важливим засобом впливу на аудиторію у політичних промовах є **вживання займенникової форми першої особи множини**. Це викликає почуття спільності і єдності з народом, взаєморозуміння а відтак, викликає довіру і переконує виборців підтримати того чи іншого політичного діяча, наприклад: *...And we love setting records, right? We always set records. We have to set records, we have no choice.... ...But here we are celebrating together on this very joyous occasion...* (Трампа, 2017) . Запропонований приклад є уривком з першої промови Дональда Трампа у якості президента США. У промові політик звертається до студентів та працівників Університету Ліберті. Вживання великої кількості займенників першої особи множини президент підсилює використанням лексичної одиниці *together*, що іще раз підкреслює єдність політика зі слухачами та сприяє виникненню довіри в аудиторії до новообраного президента.

Вживання займенникової форми першої особи однини також часто зустрічається у політичних промовах, особливо у передвиборних виступах. Така займенникова форма дає політикові змогу продемонструвати, що саме він здатен змінити щось у житті суспільства на краще, наприклад, перша частина передвиборчої промови Джо Байдена, з якою він виступав у місті Атланта, побудована на зверненні до виборців через використання займенника *I* : *I've been around a while, but I've never been more optimistic*

about America or the American people than I am right today. But I know it's hard (Байден, 2020). Такий прийом дозволив політикові продемонструвати свою відмінність від попереднього президента, а також перевагу над головним конкурентом.

У політичному дискурсі часто використовується **розмовна лексика**, щоб донести інформацію до аудиторії зрозумілою для всіх мовою, таким чином спонукаючи людей до певних дій, адже створюють враження товариських відносин і будують атмосферу невимушеності і неформальності. Наприклад, Дональд Трамп часто використовує у своїх промовах лексичну одиницю *folks*: *...We will be bringing in more & more of your great folks and will build the desperately needed WALL...! ...And we'll—perhaps you'll have some questions for some of the folks. We have a great group of talent...* (Трамп, 2018). У наведених прикладах одиниця розмовної лексики використовується політиком для наближення до аудиторії, створення враження приязності та зрозумілості. Це також підсилює емоційний зв'язок зі слухачами та надає виступу більш особистого характеру.

Слова-гасла є надзвичайно ефективними засобами впливу у політичних промовах, адже вони часто бувають кориснішими навіть за аргументи чи пояснення. Слова-гасла зазвичай є стислими і простими, мають позитивне семантичне забарвлення, а також часто оцінну природу. До таких слів належать, наприклад, *patriotism, freedom, justice, dignity, human rights, respect*. Прикладом використання слів-гасел у політичному дискурсі з метою впливу на адресата може слугувати промова Дональда Трампа з нагоди святкування Дня свободи віросповідання у 2018 році: *The free exercise of religion is a source of personal and national stability, and its preservation is essential to protecting human dignity. Religious diversity strengthens our communities and promotes tolerance, respect, understanding, and equality. Faith breathes life and hope into our world. We must diligently guard, preserve, and cherish this unalienable right* (Трамп, 2018). Як видно з прикладу, промова наповнена різними словами-гаслами. У цьому випадку вони вказують на

психологічні емоції, сприяють встановленню зв'язку з аудиторією, виражають особисту орієнтацію в контексті, роблять інформацію з промови більш зрозумілою, служать логічним зв'язком між реальним станом речей та бажаною для мовця картиною, мають на меті утримання уваги слухачів, підвищення виразності і уникнення негативної реакції. Іншими словами, слова-гасла у розглянутому прикладі впливають не тільки на когнітивний аспект, а й на емоційний, здійснюючи певний вплив на думки аудиторії.

Крім того, у політичному дискурсі для впливу на адресата широко застосовується **політична метафора**, яка спрощує текст для сприйняття, робить його цікавішим і привертає увагу аудиторії за допомогою несподіваних асоціацій. Політична метафора вважається одним із найефективніших інструментів впливу на політичну свідомість суспільства. Вона використовується для зміни існуючого політичного уявлення реципієнта, спонукає його до конкретних дій і формує емоційний стан, необхідний для взаємодії з ним. Крім того, метафора може відвести увагу адресата від слабких сторін у системі аргументації. Наприклад, у своїй передвиборчій промові Джо Байден широко використовує метафори, щоб схарактеризувати політичну діяльність свого головного конкурента – Дональда Трампа: *Donald Trump has waved the white flag, abandoned our families and surrendered to this virus* (Трампа, 2020). До того ж, політик послуговується засобами метафоризації, коли згадує про головну проблему людства того часу – вірус Covid-19: *They can't see the light at the end of the tunnel* (Байден, 2020). У першому випадку метафору використано з метою усунення конкурента шляхом створення негативної думки про нього. У другому випадку політик звернувся метафори, коли говорив про проблему, що викликає негативні емоції в аудиторії. На відміну від Джо Байдена, Дональд Трамп у своїх промовах частіше використовує метафори, що мають позитивне семантичне забарвлення: *Americans have steel in their spines, grit in their souls, and fire in their hearts* (Трампа, 2018). Тут політик звертається до американців, як до сильного та сміливого народу. Однак, як і його конкурент

у передвиборчій кампанії, він також не цурається вживання метафор як засобу створення негативної думки про іншого кандидата у президенти: *Joe Biden is not the savior of America's soul – he is the destroyer of America's jobs, and if given the chance, he will be the destroyer of American Greatness*. (Трамп, 2018). Ця метафора спрямована на те, аби викликати у виборців страх за свої робочі місця а за майбутнє Америки в цілому.

З метою підвищення експресивності, виразності політичних промов, надання їм додаткове стилістичне забарвлення, політики часто використовують **неологізми**. Тенденція до вживання неологізмів у сучасному англomовному політичному дискурсі є виявом загального тренду до активного творення авторських неологічних одиниць у мові. Неологізми, створювані політиками, вважаються знаком творчості та освіченості, що сприяє формуванню позитивного іміджу політичного діяча і посиленню його впливу на громадськість. Для прикладу, американський політик Люк Бронін, в одній зі своїх промов на підтримку кандидатури Джо Байдена, використовує неологізм, що сформувався за допомогою афіксації від прізвища Trump і суфікса – ism: *Joe Biden is the only candidate who can bring our country together to defeat the Trumpism that has infected our politics, and I'm proud to support him for President of the United States* (Бронін, 2020). Використаний неологізм слугує для позначення системи поглядів і переконань.

Також політичні неологізми можуть утворюватись шляхом словоскладання, коли прізвища політичних діячів поєднуються з іншими лексичними одиницями, наприклад: *It sure looks like Trumponomics is doing what Obamanomics couldn't* (Байден, 2020). У цьому випадку прізвища президентів поєднані зі словом *economics* і означають економічну політику Дональда Трампа та Барака Обами відповідно. Метою використання неологізмів у цьому разі є не лише надання промові виразності й експресивності, а й узагальнення інформації.

Образності політичним промовам надають різноманітні **ідіоматичні вислови**, оскільки «сухі» монотонні промови навряд чи сподобаються потенційним виборцям. Сучасному англомовному політичному дискурсу притаманне використання образної лексики. Для прикладу, поширеним в англомовному політичному дискурсі є ідіоматичний вираз *lame duck*: *As is typical of a lame-duck president, Donald Trump is rushing to issue a final blitz of policy changes on his way out of office* (Байден, 2019). У цьому випадку ідіоматичний вираз позначає політика або уряд, котрий вже не має суттєвих повноважень, адже нові кандидати наближаються до влади, на них звернута увага громадськості

Також в англомовному політичному дискурсі функціонує ідіома *He's only got one shot*: *Joe Biden has only one shot to stop Trumpism returning in 2024* (Фрідленд, 2024). Це означає, що у політика є тільки один шанс для досягнення поставленої мети.

Королева Єлизавета у своїх промовах також часто використовувала ідіоматичні вислови, для прикладу: *There is a traditional proverb which says, "He who has health has hope, and he who has hope has everything".* Якщо простежити наступні декілька речень промови, то можна зрозуміти, що ідіому було використано з метою підняття духу населення у важкі часи пандемії: *This year, as governments search for new ways to tackle these important challenges, we as individuals can also play our part so that, in pursuing health and vitality for all, we bring hope to the world* (Королева Єлизавета, 2020).

Отже, англомовний політичний дискурс дуже багатий на різноманітні засоби впливу на маси та конструювання позитивного іміджу політичного діяча. Вживання займенникової форми першої особи множини та першої особи однини, а також використання різноманітних розмовних одиниць, слів-гасел, метафор, неологізмів та ідіом сприяє пошвавленню промов, створенню позитивної атмосфери спілкування з аудиторією для подальшого її переконання та здійснення впливу на неї.

2.2. Функціонування граматичних засобів впливу на адресата у сучасному англомовному політичному дискурсі

Щодо синтаксичного аспекту політичного дискурсу, політики надають перевагу **простим реченням** для кращого сприйняття інформації. У випадку **складних речень**, вони часто мають формально простий характер або головне речення не несе значного інформаційного навантаження. Це сприяє створенню видимості логічного міркування з підсумковим висновком та виражає апелятивний та стверджувальний характер. Наприклад, у промові на національному з'їзді Демократичної партії США, дружина экс-президента Барака Обама – Мішель Обама, переважно використовує короткі прості речення: *I've met so many of you. I've heard your stories. That's the story of America* (Обама, 2020). Вона робить це для того, аби по-перше, її промова була якомога зрозумілішою та більш простішою для сприйняття масовою аудиторією; по-друге, довші паузи між реченнями роблять промову більш експресивною та емоційною. Натомість, британський політик Тереза Мей, у своїй промові на з'їзді партії надає перевагу складним реченням, наприклад, порівнюючи теперішнє з часами Першої світової війни, вона говорить наступне: *Because the lesson of that remarkable generation is clear: if we come together, there is no limit to what we can achieve* (Мей, 2018). За допомогою такої синтаксичної конструкції авторка промови створює відчуття логічно виведеного висновку, що викликає довіру до її слів в аудиторії. Це дозволяє їй бути більш виразною і переконливою, ближчою до слухачів.

Неповні речення є достатньо поширеними і часто наповнюються асоціативними наочними елементами, що посилює їхній емоційний потенціал і додає динамічності та експресивності тексту. Наприклад, віцепрезидентка США Камала Гарріс декілька разів використовує незакінчені речення у своїй промові від 17 листопада 2023 року: *(1) Someone said Josh Be- There you are. Hi. Josh Becker is here. ... (2) In the travels — in my travels in the last — I'd say year, for sure, but actually starting since the beginning when we first came in — the President will talk about this* (Гарріс, 2023). У першому

випадку незакінчене речення створює враження живої, непідготовленої промови, ніби політична діячка спілкується з аудиторією у розслабленому тоні. До того ж, неповне речення додає промові елементу спонтанності. У другому прикладі незакінчені речення, на нашу думку, дещо плутають слухача. Однак, можливо цей прийом застосовано інтенційно, щоб додати промові своєрідної експресивності.

У політичному дискурсі **риторичні запитання** вживаються досить широко. Риторичні запитання або можуть залишатись без відповіді взагалі, або політик може відповідати на них відразу, підкреслюючи спільні погляди. Для прикладу, у розглянутій вище промові Камали Гарріс, використовуються і риторичні запитання також: *It was an experience he and I had individually and together where world leaders would say to us when we said America is back — and they'd say, “Well, for how long?”* (Гарріс, 2023). У цьому випадку відповідь на риторичне питання у промові відсутня і слухачам промови надається простір для самостійного вирішення цього питання, виходячи із інформації, зазначеної у промові раніше.

Американський експ-президент Джордж Буш також вдавався до використання риторичних запитань у своїх промовах: *Did our generation advance the cause of freedom? And did our character bring credit to that cause?* (Буш, 2009). У цьому випадку риторичні питання успішно наголошують на найважливіших ідеях спікера. Загалом, використання риторичних запитань у політичних промовах спрямоване на залучення уваги, посилення виразності мовлення, його емоційності та навіть створення піднесеного настрою.

Важливими стилістичними фігурами на синтаксичному рівні є **паралельні конструкції та повтори**, які підсилюють експресію і акцентують основні елементи промови. Для того, щоб вплинути на свідомість адресата, політики часто повторюють деякі слова і словосполучення, що мають найбільше смислове навантаження, тому є важливими у виступі. Використання повторів у політичному мовленні є важливим засобом впливу

на психіку слухача. Через постійне наголошення на певних словах і висловах вони закріплюються в пам'яті адресата, надаючи їм особливого значення для нього особисто. Проілюструємо це прикладом з промови Мішель Обама: *As I've said before, being president doesn't change who you are; it reveals who you are.* (Обама, 2020). У висловленнях політиків також виявляються паралельні конструкції, які служать для підкреслення ключових ідей у промові та надання їй певного ритму. Водночас ці конструкції часто включають лексичні повтори, що робить їхній вплив на слухача вкрай сильним. Наприклад: *Too many of our best have now returned from Iraq shrouded in the flag they loved. Too many have come home with broken bodies and shattered nerves and wounds that even the best care may not heal* (Обама, 2007). Тут американський экс-президент Барак Обама застосовує паралельні конструкції, коли говорить про американських солдатів, які повернулись додому з війни в Іраку. Промова є дуже емоційною, а використані в ній паралельні конструкції об'єднують логічні, ритмічні, емоційні та експресивні аспекти.

Використання модальних дієслів в англомовному політичному дискурсі пояснюється їхньою здатністю робити висловлення обґрунтованим, необхідним і можливим, регулюючи модальність мови та сигналізуючи про наміри політика. Сучасні англомовні промови політичних діячів часто насичені модальними дієсловами, які найчастіше виражають необхідність: *And if we want a chance to pursue any of these goals, any of these most basic requirements for a functioning society, we have to vote for Joe Biden in numbers that cannot be ignored* (Обама, 2020); обов'язок: *Now you must go forth into the world and turn your hopes and dreams into action* (Трамп, 2017); наполегливу пораду: *The more people tell you it's not possible, that it can't be done, the more you should be absolutely determined to prove them wrong* (Трамп, 2017); обіцянку: *I will be the greatest jobs president that God ever created. I tell you that. I'll bring back our jobs from China, from Mexico, from Japan, from so many places. I'll bring back our jobs, and I'll bring back our money* (Трамп, 2015).

Відтак, сучасний англомовний політичний дискурс має цілу низку граматичних засобів впливу на адресата. Ці мовні прийоми дозволяють політикам привертати увагу аудиторії, полегшувати сприйняття політичних виступів, урізноманітнити мовлення, сформувати політичну свідомість аудиторії та спонукати її до конкретних дій, які вигідні для політика.

Висновки до Розділу 2

Обираючи лексичні та граматичні засоби у своїх промовах, політики орієнтуються на здійснення впливу на масову свідомість. Тобто, такі засоби повинні допомагати переконувати, викликати довіру, створювати позитивне враження від сказаного. До них, зокрема, належать наступні: вживання займенникової форми першої особи множини; вживання займенникової форми першої особи однини; використання розмовної лексики, слів-гасел, метафор, ідіом, неологізмів; вживання простих та складних речень; риторичних запитань, неповних речень, паралельних конструкцій і повторів, модальних дієслів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Політичний дискурс охоплює взаємодію політиків між собою та їх спілкування з потенційними виборцями. Цей вид дискурсу проявляється в усній та письмовій формах. Головною функцією політичного дискурсу є боротьба за владу, яка проявляється у заклику до дій, спонуканні до виконання їх у формі прямих звернень, лозунгів, закликів, законодавчих актів. Мовні вислови у політичному дискурсі стимулюють відповідні дії. Серед інших функцій політичного дискурсу у роботі розглянуто функції поширення інформації; прогнозування майбутнього та аналіз позитивного чи негативного досвіду минулого; конструювання мовленнєвої реальності тощо.

Учасники політичної комунікації зазвичай висловлюють певні суспільно-політичні позиції, а обмін інформацією відбувається з вираженим прагматичним спрямуванням. Для досягнення перлокутивної мети і здійснення впливу на слухачів використовуються різноманітні мовні засоби.

Серед лексичних засобів, що використовуються для залучення уваги аудиторії, у роботі особливу увагу приділено розмовній лексиці, словам-гаслам, неологізмам, метафорі, ідіоматичним висловам, займенниковим формам першої особи однини та множини. Щодо синтаксичного аспекту політичного дискурсу, у ході дослідження виявлено, що політики надають, залежно від мети повідомлення. Можуть обирати прості або складні речення. До того ж, вони часто використовують риторичні запитання, неповні речення, паралельні конструкції та повтори, модальні дієслова.

Результати дослідження продемонстрували, що у сучасному англomовному політичному дискурсі вживання займенникової форми першої особи множини спрямоване на викликання почуття спільності і єдності з народом, взаєморозуміння; а займенникова форма першої особи однини має на меті продемонструвати, що саме політик, який її використовує, здатен змінити щось у житті суспільства на краще. Розмовна лексика використовується у політичних промовах, щоб донести інформацію до

аудиторії зрозумілою для всіх мовою. Використання розмовної лексики спонукаючи створює враження товариських відносин і будує атмосферу невимушеності і неформальності, спонукає людей до певних дій. Іншим ефективним засобом впливу в англomовних політичних промовах виявились слова-гасла, які мають позитивне семантичне забарвлення або оцінну природу. Вони сприяють встановленню зв'язку з аудиторією. Політична метафора спрощує текст для сприйняття, робить його цікавішим і привертає увагу аудиторії за допомогою несподіваних асоціацій. Неологізми додають політичним промовам експресивності, виразності, додаткового стилістичного забарвлення. Ідіоматичні вислови надають образності політичним промовам, адже «сухі» монотонні промови навряд чи сподобаються потенційним виборцям.

У ході дослідження було виявлено, що у своїх промовах політики надають перевагу простим реченням для кращого сприйняття інформації. У випадку складних речень, вони часто мають формально простий характер або головне речення не несе значного інформаційного навантаження. Достатньо поширеними в англomовному політичному дискурсі є неповні речення, які часто наповнюються асоціативними наочними елементами, що посилює їхній емоційний потенціал і додає динамічності та експресивності тексту. Риторичні запитання вживаються у політичному дискурсі досить широко. Якщо політик сам дає на них відповідь, таким чином він підкреслює спільні з аудиторією погляди і викликає почуття довіри. Важливими стилістичними фігурами на синтаксичному рівні у політичних промовах виявились паралельні конструкції та повтори, які підсилюють експресію і акцентують основні елементи промови. Модальні дієслова в англomовному політичному дискурсі найчастіше виражають необхідність, обов'язок, наполегливу пораду та обіцянку. Вони здатні робити висловлення обґрунтованим, необхідним і можливим, регулюючи модальність мови та сигналізуючи про наміри політика.

РЕЗЮМЕ

Дослідження присвячене лексико-граматичним засобам впливу на адресата у сучасному англомовному політичному дискурсі. Актуальність теми дослідження полягає у тому, що мовлення політиків виявляється не лише носієм інформації, а й потужним інструментом впливу на свідомість та психіку аудиторії. Мета дослідження полягала у виявленні найуживаніших лексичних і граматичних прийомів впливу на адресата, які використовують сучасні англомовні політики у своїх промовах. Досягнення мети стало можливим завдяки застосуванню комплексної методики дослідження, де поєднувались загальнонаукові та лінгвістичні методи дослідження.

У результаті здійснення дослідження було виявлено основні лексичні та граматичні засоби масового впливу у політичних промовах. Серед лексичних засобів впливу на аудиторію у роботі проаналізовано вживання займенникової форми першої особи множини; вживання займенникової форми першої особи однини; використання розмовної лексики, слів-гасел, метафор, ідіом, неологізмів. Серед граматичних засобів впливу, які застосовуються у сучасному англомовному політичному дискурсі виявлено наступні: вживання простих та складних речень; риторичних запитань, неповних речень, паралельних конструкцій і повторів, модальних дієслів.

Виявлено, що усі з перелічених мовних засобів, які використовуються у політичному дискурсі, здатні чинити той чи інший вплив на адресата.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть слугувати основою для подальших розвідок з теми. До того ж, результати дослідження можуть бути використані у викладанні різних мовознавчих дисциплін.

Ключові слова: політичний дискурс, вплив на аудиторію, мовні засоби, лексичні засоби впливу, граматичні засоби впливу.

SUMMARY

The research is devoted to the lexical and grammatical means of influence on the addressee in contemporary English-language political discourse. The relevance of the research topic lies in the fact that a political speech serves not only as a carrier of information but also as a powerful tool of influence on the consciousness and psyche of the audience. The goal of the research was to identify the most commonly used lexical and grammatical techniques of influencing the addressee employed by modern English-speaking politicians in their speeches. The achievement of the aim became possible through the application of a comprehensive research methodology that combined general scientific and linguistic research methods.

As a result of the research, the main lexical and grammatical means of mass influence in political speeches were identified. Among the lexical means of influencing the audience, the paper analyzed the use of the first-person plural pronoun form, the use of the first-person singular pronoun form, the use of colloquial vocabulary, slogan words, metaphors, idioms, and neologisms. Among the grammatical means of influence applied in contemporary English-language political discourse, the following were identified: the use of simple and complex sentences, rhetorical questions, incomplete sentences, parallel constructions, and repetitions, as well as the use of modal verbs.

It was found that all the listed linguistic means used in political discourse are capable of exerting a certain influence on the addressee. The practical significance of the work lies in the fact that the research results can serve as a foundation for further investigations on the topic. Furthermore, the research findings can be used in the teaching of various linguistic disciplines.

Key words: political discourse, influence on the audience, linguistic means, lexical means of influence, grammatical means of influence.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Бацевич, Ф. С. (2009). *Основи комунікативної лінгвістики (підручник)*. ВЦ «Академія».
- Великий тлумачний словник сучасної української мови* (2009).
- Вільчинська, І. Ю. (2013). Політичний дискурс: основні напрями дослідження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, 198–201.
- Гайдулін, О. О. (1997). Політичний дискурс як праксіологічна складова політологічного навчання. *Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови*, 23–25.
- Діденко, М. О. (2001). *Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття)* [Автореф. дис. канд. філол. наук].
- Ковалевська, Т. Ю. (2008). *Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: монографія*. Астропринт.
- Козуб, Л. (2011). Мовні засоби впливу у сучасному англomовному політичному дискурсі. *Studia Methodologica*, 32, 50–53.
- Кондратенко, Н. В. (2007). *Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності*. Чорномор'я.
- Кравчук, А. О. Лексичні особливості англomовного політичного дискурсу. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації*, 15, 134–137.
- Кухарчук, І.О. (2018). Мовні особливості сучасного політичного дискурсу (на матеріалі публічних виступів Олега Ляшка). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 33(1), 45–47.
- Нагорна, Л.П. (2005). *Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики*. Світогляд.

- Петренко, В. В. (2003). *Політична мова як засіб маніпулятивного впливу* [Автореф. дис. канд. політ, наук, Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка].
- Петренко, І.І. (2005). Політичний дискурс: зміст, особливості, функції. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка*, 100, 54–57.
- Славова, Л.Л. (2010). *Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект*. Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка.
- Федотова, О. І. (2013). Медійний політичний текст: семантичний аспект. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 14 (3), 107–112.
- Шарапановська, Ю.В. (2016). Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу. *Молодий вчений*, 4(31), 428–431.
- O’Keefe, D. J. (2002). *Persuasion : Theory and Research*. Sage Publications.
- Shiffrin, D. (1994). *Talking voices: Repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse*. Cambridge University Press.
- Stubbs, R. (2002). *Discourse: The Basics*. Routledge.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/>
- Read President Trump's Liberty University Commencement Speech. *Time*. <https://time.com/4778240/donald-trump-liberty-university-speech-transcript/>
- Speeches and Remarks. *The White house*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/>
- Archives of Women’s Political Communication. *Iowa State University*. <https://awpc.cattcenter.iastate.edu/category/speech/>
- British Political Speech. <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm>